

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

sta luctuosa instituerunt, quæ à muneribus Judaicis quoque celebrata sunt, quo ipso Deum valde commoverunt, & occasionem præbuerunt, ut excidium urbis maturaverit, ut ex seq. 9. cap. patet.

2. *Idea profanationis templi interni.* Nam in hoc quoque variæ inveniuntur abominationes zeli patri-familias, qui Deus Spiritus Sanctus est, & templum suum merito in cordibus hominum habere debet, 1. Cor. 3, 16. ne reptilia nociva & animalia venenata in iisdem inveniuntur, qualia sunt serpentes, & genimina viperarum, Matth. 3, 7. sed omnis generis præclaræ virtutes, quæ enarrantur, Gal. 5, 22. *Hoc fit, quando non ad instar mulierum istarum Adonidem plangimus: sed super peccata nostra flemus,* Luc. 23, 23. & super omnes abominationes, quæ passim patrantur, Ezech. 9, v. 6. Simul quoque odora menta orationum offerimus Deo in odorem suavitatis. Apoc. 5, 8. cum Davide suspirantes: Domine non intres in iudicium cum servo tuo. Doce me facere voluntatem tuam, Psal. 143, v. 2. 10.

De utraque abominatione concionatur Christus in prælecto Evangelio: non enim Judæi templum externum duntaxat profanaverant per falsam doctrinam: sed tantis quoque peccatis se adstrinxerant, ut ipse Josephus scribere non dubitet: Puto, si Romani contranoxios venire tardassent, aut biatu terra devorandam fuisse civitatem, aut diluvio perituram, aut fulminum ac Sodomæ incendia passuram.

Nos absque ulteriori præloquio ad ipsam Evangelii tractationem nos confereamus, meditaturi:

I. *Ἀνθρωπολογίαν, sive notitiam nostri.*

II. *Χριστολογίαν, sive notitiam Christi.*

J. J.

Exegesis.

Quemadmodum ignis egressus à Domino devoravit eos, qui cultum ejus alieni ignis oblatione profanaverant, non attento eo, quod filii Aaronis, & è stirpe sacerdotali essent, Levit. 10, 2. Ita & Dominus Sabaoth, fortis ille zelotes, in justa ira sua Judæos propter incredulitatem fregit, & excidit, ut non amplius peculium ejus sint. Hoc vero nobis exemplum factum est, ut inde bonitatem & severitatem ejus agnoscamus. In iis quidem, qui ceciderunt, severitatem: bonitatem autem in nobis, si perferimus in bonitate: alioquin & nos excidemur, Rom. 11, v. 22.

In præsentē Evangelio Servator Judæis interitum annunciavit, & abominabilem desolationem, quæ ad consummationem & finem perseverabit, Dan. 9, v. ult. & simul applicavit ad diem novissimum, qui instar fulguris irrupturus, mundoque finem impositurus est.

Notitiam nostri hinc discimus, si spectaverimus:

I. *Variam abominationem*, de qua Christus ait: Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est, à Daniele Propheta, stantem in loco sancto &c.

Quid per abominationem desolationis intelligatur, non melius replicare possumus quam si ipsum Danielem inspiciamus, ubi in fonte verba ita sonant: Cessabit hostia & sacrificium per aliam abominationum desolantem, Dan. 9, v. 27. Per aliam autem abominationum intelligitur exercitus Romanorum,

rum, quem in certas alas sive cohortes distribuerunt, sicut adhuc hodie copiarum militares ad dextram & sinistram alam ordinantur. Quod vero Propheta eum vocat *alam abominationum*, id ideo facit, quia populi ethnici erant, qui Judaicam Religionem exosi, propterea accedebant, ut Hierosolymam cum templo, imo totam regionem funditus & everterent & vastarent. Unde S. Lucas verba ita παραρρησεις: Cum videritis circumdari ab exercitu Hierusalem, tunc scitote, quia appropinquavit desolatio ejus, Luc. 21, 20.

Sed & certum est, Christum simul respexisse abominationes doctrinae & vitae, quae apud Iudaos invaluerant. Templum Hierosolymitanum potissimum eum in finem exstructum erat, ut pura doctrina & religio in eo exerceretur: Verum Pharisei & Scribae in speluncam latronum illud commutaverant, Matth. 21, v. 13. & propter traditiones suas mandata Dei irrita fecerant, Mat. 15, 6. ideo Christus cavere nos jubet à fermento Phariseorum, Mat. 16, 6. expresse dicens: nisi abundaverit justitia nostra plus, nos non posse introire regnum caelorum, Matth. 5, 20.

Hoc non contenti, varias quoque abominationes patrarunt, eisque desolationem sibi attraxerunt, quod ipsis Christus dilucide exprobravit his verbis: Hierusalem, Hierusalem, quae occidis Prophetas, Mat. 23.

Hic velim inspicias te & probes, utrum in desolatione miserabili, dilecta nostra Germania peccatorum tuorum abominationem in mentem tibi revocaveris, quibus non parum eam promovisti?

Si hoc quilibet fecisset, nullum est dubium quin grande illud malum vel plane averti, vel citius finiri potuerit. Quia vero id non fecimus, sed potius ligna ad ignem compor-

tavimus desolatio adeo invaluit, ut terra, quae quasi hortus voluptatis ante erat, solitudo deserta facta fuerit, Joel. 2, 3. Nam uti sementem feceris, ita & metes: ubi abominatio, ibi desolatio. Non enim est veritas, non est misericordia, Ose. 4, v. 1. 2. 3.

Imprimis vero hoc ita accidere solet, quando abominatio fiat in loco sancto, h. est, quando illi, qui verbum Dei purum & sincerum habent, & quid rectum & justum sit, norunt, malitiose eidem repugnant, velut delicti incessabiles, 2. Pet. 2, v. 14. & peccatum suum quasi Sodoma praedicant, Esa. 3, v. 9.

Genuini Christiani declinent vias perditionis & iniquitatis, in quibus filii hujus seculi ambulant, Sap. 5, 7. nec minus vias Sion sedulo frequentent, ne desolatae sint, Thren. 1, v. 3. Sed dirigant pedes suos in viam pacis, Luc. 1, v. 79. temperanter juste & pie viventes, Tit. 2, v. 12. Quo Dominus causam habeat, scissuras murorum, quae per belli tempestatem ruptae sunt, & hiscent adhuc, reaedificandi, Amos. 9, v. 11. & fracturas terrae sanandi, quae ita commota est, Psal. 60, v. 4. Ipse enim ait: Repente loquar &c. Jer. 18, v. 7. 8.

II. *Scripturae commendationem*, qui legit, ait Servator, intelligat. Etsi autem hoc principaliter de Daniele intelligendum est, quem nominatenus exprimit: non tamen reliqui Bibliorum libri exclusi sunt. Omnis enim scriptura *θεσπις* & utilis est, 1. Tim. 3, 16. 17. Joh. 5, v. 39. 2. Pet. 1, v. 19.

Hic examinate, mi Christiane! utrum, ut officium tuum requirit, scripturam sacram sedulo legeris & meditatius fueris?

Hoc apprime necessarium est. Quaecunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, Rom. 15, v. 4. *Impium ergo est,*

est, si non legamus nos, quod scriptum est propter nos, ut Augustinus ait. Tales enim consilium Dei spernunt aduersus seipso, Luc. 7. vers. 30. & faciunt, ut verbum sibi fiat odor mortis in mortem, 2. Corinth. 2. v. 16.

In Papatu Laici, inter quos & Imperatores & Reges referuntur, à lectione sacrae Scripturae arcetur: Verum detestanda tyrannis hæc est, quæ non ferenda foret, verbum enim Dei ex se lux est, illuminans oculos, Psal. 19. v. 9. non autem sub modio ponenda est, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, quæ in domo sunt, Matth. 5. 5.

Hoc Dei mandatum est in genere: Verba hæc, quæ ego præcipio tibi, Deut. 6. v. 7. 8. Deinde quod Reges in specie attinet, illis mandat Deus, ut semper secum habeant librum legis, legantque illud omnibus diebus vitæ suæ, Deut. 17. 18. Ne vero quis existimet, solos Reges hoc concernere, c. 31. v. 11. hæc verba leguntur: Convenientibus cunctis ex Israel, ut appareant in conspectu Dei tui &c.

Id ipsum Judæi in familiari usu habuerunt, qui sacras literas in synagogis suis per omne sabbathum legerunt, Act. 15. v. 2.

Nobis hoc exemplum imitandum est. Beatus enim cuius voluptas in lege Domini, Psal. 1. v. 2. 3. Chrysostomus frequenter monet ad diligentem scripturae lectionem, hinc ait: *Audite obsecro, seculares omnes, comparate vobis Biblia, animarum pharmaca, si nihil aliud vultis, vel novum testamentum acquirite.* Et iterum: *Audite, quicumque estis mundani, & uxori præestis & liberis, quomodo vobis Apostolus mandat legere scripturas, & non leviter, nec temere: sed magno studio & diligentia.*

Ad has audiendas & meditandas gravis-

simæ causæ nos stimulare debent, est enim Scriptura sacra

1. *Cæleste armamentarium*, ex quo mille clypei pendent, omnis armatura fortium, Cant. 4. v. 4. Nos vero spirituales milites sumus, sub vexillo Christi militantes, Job. 7. v. 1. In hoc armamentario, reperimus lorica[m] iustitiæ, scutum fidei, galeam salutis & gladium spiritus, quibus resistere in die malo, & omnibus perfectis stare possumus, Eph. 6. v. 13. 14. 15.

2. *Cæleste promptuarium*, quod plenum est, educens de frumento in frumentum, Psal. 144. 13. Hic mensam paratam habemus, Psal. 23. v. 5. in caque assaturam ejus agni, qui occisus est ab origine mundi, Apoc. 13. v. 8. panem vitæ, Joh. 6. v. 51. & vinum defecatum, Esa. 25. v. 6. quibus anima nostra reficitur, Psal. 119. v. 9.

3. *Cæleste pharmacopolium*, omni necessitate instructum. Nos omnes graviter laboramus, à planta pedis usque ad verticem non est in nobis integrum quiddam, Esa. 1. v. 6. Sed hic invenimus, primo, *medicamenta evacuantia*, quibus peccatis obsistitur & corda purificantur, quod fit per quotidianam penitentiam. Deus enim bonæ spei fecit filios suos, deditque locum in peccatis penitentia, Sap. 12. 19.

Secundo, *medicamenta confortantia*, nempe *oleum lætitiæ*, quod est Spiritus sanctus, Psal. 45. v. 8 qui sublevat infirmitatem nostram, Rom. 8. v. 26. unde expresse Paracletus dicitur, Joh. 6. v. 7. Deinde, *aquam perlarum* beatifici Evangelii, quod margaritis bonis comparatur, Matth. 13. v. 45. Porro *manum Christi*, quæ tempore necessitatis optima virtute pollet, Mutatio enim dexteræ Excelsi, Psal. 77. v. 11. Sed & à nostra parte, manus fidei requiritur, qua Christum

apprehendete tenemur, dicentes: Trahe me post te, Cant. 1. v. 3. Sic ille nos ad se trahet, nobisque gloriam dabit, quam ipsi pater dedit, Joh. 17, 24.

Tertio, *medicamenta præservationia*, quæ sunt flosculi

1. *Gratia Dei*, in qua unice confidere debemus. Gratia enim Dei sumus, quod sumus, 1. Cor. 15. v. 10.

2. *Primula veris*: hæc oratio est, qua cor- lum recludere possumus, Jac. 5, 17. Mal. 3, 10.

3. *Semper vivum*. Hæc spes est, quæ non confundit, Rom. 5. vers. 4. Et ut verbo dicam, panacea immortalitatis, Sap. 16. v. 12.

Quis igitur non scripturas sedulo evol- veret? Quis ab Evangelicæ veritatis hosti- bus se ab iis prohibere pateretur?

Cum Palæstini Patriarchæ Isac fontes obstruxissent, non modo eosdem refodi: sed & alios fodi curavit, de quibus illi alter- cari non poterant, Gen. 26, 18. seqq.

Nos fontes habemus Israelis, qui in ver- bo Dei fluunt, Psal. 46, 1. Quando igitur infernales Palæstini adventuriunt, ad obstru- dum illos, ut ad pacem nobis amaritudo a- mara, Esa. 38, 17. neququam repelli nos pa- tiamur, sed renovemus, quos diabolus ob- struxit, cum Ecclesia identidem orantes:

Te corde quaeso supplice,

Ne semen aufer verbi.

*Jch bitt O Herr aus Herzen Grund/
Du wollst nicht von mir nehmen &c.*

III. *Aquilarum congregationem*: Ubicun- que enim fuerit cadaver, illic congregabun- tur & aquilæ. Hæc proverbialis locutio est, quam Servator ex c. 39. v. 33. Hiobi desum- sit, ubi hæc verba leguntur: Ubicunque ca- daver fuerit, statim aquila adest. Hoc Christus sibi & fidelibus suis applicat, q. d.

nos ex voto conveniemus, & ubi ego sum, ibi quoque fideles mei erunt, sicut cadaver & aquila solent conjungi.

Hic non immerito vero mireris, cur Christus cadaveri comparet se, siquidem cadaver corpus est exanime, prætereaque feedum & horrendum, unde & Judæis pro- hibitum illud tangere, Levit. 11, 21. seqq. Fa- cit id:

1. *Respectu sui*, seu ratione mortis suæ, nō quidem ut corruptioni, cui cæteri homi- nes subiecti sunt, Hiob. 17, 14. Gen. 3, 19. se adstringat, hanc enim Christus non vidit, Psal. 16, 10. Joh. 10. v. 18. Sed ut vere se mori- turum innuat. *Cadaver enim dicitur à ca- dendo*, siquidem quando anima è corpore abiit, corpus consistere nequit, sed omnes vires collabascunt: sic Christus in ligno cru- cis vere mortuus & sepultus est, Joh. 19, 28. *Quod solatio nostro inservit*. Per mortem e- nim suam mortis imperium abolvit, Heb. 2. v. 15. Die quoque novissimo, corpora nostra ut cadaver putrefacta resuscitabit, & corpori suo glorioso similia reddet, Phil. 3. v. ult.

2. *Respectu mundi*, qui ipsum tempore passionis despexit; velut cadaver abominari solemus &c. Esa. 53, 8.

3. *Respectu nostri*. Sicuti enim aquilæ ca- daveris tæctorem de longe sentiunt, & ad comedendum festinant, Hab. 2, 8. sic & pii Christiani non patiuntur se à servatore suo separari: sed delectantur in loco eo esse, ubi de passione & morte ejus prædicatur, & ubi sub pane & vino benedictis corpus ejus in cibum, & sanguis ejus in potum distribui- tur, 1. Cor. 11, 24. 25.

Hic probate, mi Christiane! an & ipse natura & ingenio aquilino præditus, debito
zelo,

zelo nec minori latitia Christo te associes, sicut aquila cadaver desiderant!

Hoc debitum nostrum omnino requirit.

Aquila in Germanica lingua à nobilitate (Adler vom Adel) denominatur, quia volucris nobili genere est, unde etiam à Poetis Jovis ales dicitur, quem reliquis avibus Regem præfecerit.

Sic de Christianis dici potest, quod flos generis humani sint, quia eos Christus elegit de mundo, Joh. 15. v. 19. Hinc Petrus: Vos estis genus electum, 1. Ep. c. 2. vers. 9.

Sicut igitur Christus egregiis privilegiis nos ornavit, tanquam Reges & Sacerdotes, Apoc. 1. v. 6. Ita aquilam imitari debemus in iis quæ Christianismo nostro convenient.

1. *Ratione habitacionis.* Aquila non in terra nidificat: sed elevatur, & in arduis ponit nidum suum Job. 39. 30. Sic veri Christiani, quæ super terram sunt, despicientes, quærunt quæ sursum sunt, ubi Christus est, Col. 3. v. 1. Phil. 3. v. 21.

2. *Ratione visionis.* Aquila acie oculorum pollens, irretortis oculis solem inspicit: sic & veri Christiani unice Christum intuentur, qui sol est justitiæ, Mal. 4. v. 2.

3. *Ratione odoris.* Aquila minus cadaveris odorem percipiens ad volat, Job. 9. v. 26. Sic & pii Christiani Servatorem suum quærant oportet, ubi inveniri potest, nimirum in Ecclesia, ubi est memoria nominis ejus, Exod. 20. 24. Jer. 29. 14. Matth. 11. 28.

4. *Ratione renovationis.* Aquila seipsum decalvat, & deplumat, ut novæ pennæ succrescant, Mich. 1. v. 15. & ita renovatur juvenus ejus, Psalm. 103. vers. 5. Sic veri Christiani deponunt veterem hominem, & renovantur spiritu mentis suæ, Eph. 4. 22.

Sic nova creatura fiunt, 2. Cor. 5. vers. 21. 2. Cor. 5. 17. 1. Pet. 1. 14.

5. *Ratione pullorum curationis.* Aquila super pullos volitat, & expandit alas suas, Deut. 32. 11. potatque eos sanguine, Job. 39. 33. Sic pii parentes liberis suis bonis exemplis præeunt, & cavent, ut quid videant, & audiant, quo scandalizentur, Matth. 18. 6. educant eos in disciplina & admonitione Domini, Eph. 6. 4. adducunt eos ad sacram coenam, ut cibentur & potentur corpore & sanguine Jesu Christi, Joh. 6. 51.

Videte dilecti! eò collineat Christus, quando semet cadaveri, & fideles suos aquilis comparat. Idcirco operam dare debemus, ut hæc omnia fideliter faciamus, sic aliquando ascendemus velut aquilæ, Esa. 40. v. ult. è peregrinatione in patriam cœlestem Phil. 3. 20. è lacrymarum valle in sinum Abrahamæ, Luc. 16. 22. ubi abundantia gaudiorum. Psal. 16. v. ult.

De Secundo.

Pergemus nunc ad alteram partem, *περὶ τῆς ἑτέρας*, sive notitiam Christi, contemplaturi. Hic nobis meditandus proponitur:

1. *Tanquam electorum confirmator.* Hic ipse indicat, Pseudo-prophetas sub mundi finem in tanta frequentia adventuros, ut dicturi sint: Alius hic est Christus: Alius, illic erit; alius in deserto, in penetralibus est, nec tamen electos suos seducturos esse.

Per electos non simpliciter omnes credentes intelliguntur, inter illos enim multi sunt, qui ad tempus tantum credunt, Luc. 8. 13. sed illi qui usque ad finem perseverant, Matth. 10. v. 32. Hæc enim gratia ab æterno aliter non facta est, nisi *καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἡμεῖς πιστεύωμεν*, 1. Pet. 1. v. 2. vi hujus prævisionis cre-

Ggg 2 den-